

Granskningsutlåtande

Detaljplan för del av Hjorthagen 1:3 m fl, Terrasskvarteren i Norra Djurgårdsstaden i stadsdelen Hjorthagen, Dp 2021-12441

Innehåll

Sammanfattning	1
Granskning	3
Synpunkter inkomna under granskning	3
Remissinstanser	3
Sakägare enligt fastighetsförteckningen	13
Övriga	16
Synpunkter inkomna under samråd och granskning som ej tillgodosetts	23
Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande	23

Sammanfattning

Planområdet ingår i stadsutvecklingsområdet Norra Djurgårdsstaden och tillhör delområdet Hjorthagen.

Syftet med detaljplanen är att koppla samman gasverksområdet och tidigare utbyggda etapper av Norra Djurgårdsstaden med tunnelbanan och bytespunkten vid Ropsten. Detaljplanen möjliggör bostäder och lokaler för centrumfunktioner i en tät stadsmiljö. Därutöver ingår en park som kopplar samman Hjorthagens högre nivåer med Bobergsgatan och i förlängningen de planerade allmänna platserna invid Lilla Värtan.

Stadsbyggnadskontoret

Fleminggatan 4
Box 8314
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 27 300
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
start.stockholm

Planområdet är ca 0,8 ha stort och bedöms rymma ca 240 bostäder och ca 2000 m² lokaler för handel och centrumfunktioner. Stadsbyggnadsnämnden beslutade den 10 november 2022 att planförslaget skulle ställas ut för granskning.

- Planbestämmelser, planbeskrivning och bullerutredning förtydligas avseende skydd mot bullerstörningar i planerade bostäder.

Utöver ovan har mindre, redaktionella ändringar och förtydliganden utförts i planhandlingarna.

Övriga inkomna yttranden bedöms kunna bemötas utifrån redan befintligt underlagsmaterial och utifrån stadsbyggnadskontorets avvägning.

Granskning

Aktuell detaljplan har skickats ut för granskning under perioden 2022-12-07 – 2023-01-24. Information skickades ut enligt sändlista till remissinstanser, berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen samt andra intressenter som under samrådet skriftligen framfört synpunkter. Övriga informerades genom annons i Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet. Planförslaget visades i Tekniska Nämndhuset på Fleminggatan 4 samt på stadsbyggnadskontorets hemsida, start.stockholm/detaljplaner.

Synpunkter inkomna under granskning

Nedan redovisas en sammanfattning av de synpunkter som inkom under granskningen. Yttrandena i sin helhet finns att ta del av i planakten, Dnr 2021-12441.

Remissinstanser

Länsstyrelsen

Planerad bebyggelse kommer att utsättas för trafikbuller överstigande riktvärdena enligt *förordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader*. Planhandlingarna saknar platsspecifika planbestämmelser och säkerställer därmed inte nödvändiga bullerskyddsåtgärder för att klara riktvärdena. Planområdet utsätts även för industribuller från bland annat Stockholm Exergis värmepumpsanläggning som finns på fastigheterna Ropsten 1 och Ropsten 2.

Bullerutredningen (Structor, 2022-10-15) visar att den föreslagna bebyggelsen utsätts för trafikbuller med ekvivalenta bullernivåer på upp till 70 dBA och maximala ljudnivåer på upp till 85 dBA. Stora delar av huset längst i öster (hus 1 i bullerutredningen) och de två västra byggnaderna (hus 4 och 5) har fasader där den ekvivalenta bullernivån överskrider 60 dBA. I dessa lägen krävs antingen mindre lägenheter på upp till 35 kvm eller en bullerdämpad sida med en maximal ljudnivå på 55 dBA ekvivalent nivå utanför hälften av bostadsrummen, för att klara riktvärdena. Utmed fasaden på delar av våning ett och två i hus 1 överskrider bullret 65 dBA

ekvivalent ljudnivå. I detta läge krävs tillgång till en bullerdämpad sida med maximalt 55 dBA ekvivalent ljudnivå.

Om kommunen väljer att anta detaljplanen med nuvarande utformning, kan Länsstyrelsen komma att överpröva kommunens beslut med stöd av 11 kap. 10 § punkten 5. Motivet är att planhandlingarna inte säkerställer nödvändiga bullerskyddsåtgärder inom planområdet eller en lämplig lägenhetsutformning för att klara riktvärdena i trafikbullerförordningen. Planhandlingarna saknar därtill uppgifter om huruvida området påverkas av lågfrekvent buller och vad som eventuellt krävs för att förhindra störningar i det avseendet. Nödvändiga åtgärder ska regleras i plankartan med hänsyn till människors hälsa.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret instämmer i att bullernivåerna är höga och att det måste säkerställas att planerad bebyggelse klarar kraven. Efter planens granskning har buller- PM och planbeskrivning reviderats och förtydligats för att möta Länsstyrelsens synpunkter på tydlighet. Bestämmelser har också införts i plankartan för att ytterligare säkerställa att riktvärdena kan innehållas.

I Buller-PM redovisas även att verksamhetsbuller från Stockholm Exergis värmepump inte ger upphov till signifikant ökning av den sammantagna bullerpåverkan i de planerade bostäderna.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden (MHN) konstaterar att det i planbeskrivningen framgår att en värdefull ek inom planområdet ska skyddas i planen. Skyddsbestämmelse saknas dock i plankartan och MHN anser att detta bör införas.

När det gäller dagvatten- och skyfallshantering så finns endast en övergripande dagvattenutredning för Kolkajen framtagen. Inför genomförandet av detaljplanen för Terrasskvarteren så behöver det tas fram en dagvattenutredning där föreslagen dagvatten- och skyfallshantering redovisas mer i detalj än vad som görs i den övergripande utredningen.

MHN konstaterar också i bullerutredningen till planen som visar att ljudnivåerna vid befintliga Terrasskvarteren kommer påverkas när övriga Kolkajen byggs ut på grund av ljudreflexer. Man nämner tio lägenheter som, om inte reflexerna minskas, behöver täta räcken och ljudabsorbent i ovanliggande balkongtak för att den ekvivalenta ljudnivån inte ska överskrida 60 dBA. MHN för därför fram en önskan om att förtydliga i detaljplan att planera in täta räcken samt ljudabsorbenter i ovanliggande balkongtak för de 10 aktuella lägenheterna.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret instämmer i att eken är värdefull och i projektet har det tagits stor hänsyn till att den skall kunna bevaras. Praxis är dock att inte sätta skyddsbestämmelse för befintlig vegetation på områden som är allmän platsmark.

Den dagvattenutredning som skickats med i granskningen är äldre och omfattar det tidigare planområdet, där även Kolkajen ingick. Efter granskning har utredningen uppdaterats och kompletterats med ett särskilt PM för Terrasskvarteren. På grund av topografin kommer dagvatten och skyfall ledas längs omgivande gator och park. Planhandlingarna utvecklas med information som förtydligar frågorna ovan.

Stadsbyggnadskontoret instämmer i att bullernivåerna är höga och att det måste säkerställas att planerad bebyggelse klarar kraven. Efter planens granskning har buller- PM och planbeskrivning reviderats och förtydligats för att möta inkomna synpunkter på tydlighet. Bestämmelser har också införts i plankartan för att ytterligare säkerställa att riktvärdena kan innehållas.

I Buller-PM redovisas även att verksamhetsbuller från Stockholm Exergis värmepump inte ger upphov till signifikant ökning av bullersituationen i de planerade bostäderna.

Ett genomförande av bebyggelse inom kommande detaljplan för Kolkajen kommer att ge upphov till både dämpning av trafikbuller från Lidingöbron och fasadreflexer mellan motstående fasader vid Bobergsgatan. För att säkerställa att reflexerna inte ökar bullerpåverkan i Terrasskvarteren, införs det en planbestämmelse i detaljplan för Kolkajen som reglerar fasadutformning (krav på balkonger) vilket beräknats minska fasadreflexerna.

Skönhetsrådet

Skönhetsrådet yttrade sig 2016 över detaljplanen för Kolkajen. Sedan dess har Terrasskvarteren lyfts ut till en separat detaljplan som nu gått ut på granskning. I sitt samrådsyttrande framhöll rådet det positiva i att ett kvalitetsprogram och planbestämmelser tagits fram utan att området först markanvisats till byggherrar. Rådet tillstyrkte då även skalan och den goda exploateringsnivån och finner det därför beklagligt att husen nu höjts med flera våningar. I samrådet trappades husen från 6 till 11 våningar. I granskningsförslaget presenteras nu husen med 10- 12 våningar. Man anser att detta är en betydande höjning som innebär att husen kommer att ta loven av Hjorthagsberget. Skönhetsrådet avstyrker därför förslaget i dess nuvarande form.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Efter samrådet har bebyggelsens geometri förändrats och studerats som en helhet avseende höjd, form, taksilhuett, material och kulörer. Byggnadskropparna har blivit smalare och högre volymer med en enklare geometri och en ljusare palett.

Granskningshandlingen innehåller ungefär samma antal bostäder som samrådsförslaget. Det har alltså inte varit fokus på att utöka volymen bostäder, utan om att bearbeta volymerna för bästa möjliga helhetsverkan.

I planarbetet har silhuetterns påverkan på landskapsbilden studerats genom fotomontage på avstånd och längdsektioner från befintliga Hjorthagen och ned mot Bobergsgatan.

Stadsbyggnadskontoret anser att bearbetningen av förslaget har utvecklat stora kvaliteter till den kommande stadsbilden och att Hjorthagsbergets silhuett med sin bebyggelse och trädvolym har beaktats.

Exploateringskontoret

Exploateringskontoret har inga synpunkter på planförslaget.

Ellevio AB Nätplanering

Ellvio konstaterar att tillgänglig effekt i befintligt elnät är begränsad och därmed etableras ny nätstation i bergsrumsgaraget i Hjorthagsberget (SBAB:s garage) som syftar till att försörja tillkommande bebyggelse inom planområdet. Man vill även uppmärksamma att E-område för nätstation i bergsrumsgaraget saknas. Nätstationen förutsätts ges planstöd.

Ellevio förutsätter att nya lokalnätledningarna för eldistribution ges utrymme i allmän platsmark inom planområdet och att ytterligare nätförstärkning fram till nya byggnader inom planområdet kan bli aktuellt. Det är även viktigt att myndigheternas rekommendationer för buller, magnetfält och skyfall efterföljs.

Ellevio förutsätter också att bebyggelsens och verksamheternas uppvärmning och energilösningar tidigt avstäms mot planerat elnät och att fjärrvärme används. Samordning med intilliggande detaljplaners ömsesidiga beroenden av respektive elnätlösningar och tidplaner efterfrågas och förutsätts. Ellevio önskar att bli kallade till ledningssamordning. Åtgärder i Ellevios befintliga anläggningar utförs efter beställning till Ellevio och bekostas av beställare.

I övrigt bilägger man också ett standardiserat informationsdokument kallat *Funktioner att beakta vid ny eller*

ansvaret för insamling av förpackningsavfall från hushållen 2024 och senast 2027, uppmanar SVOA till att tidigt och på nogsamt sätt planera för ordentliga utrymmen redan nu. Detta med stöd av krav och riktlinjer som framgår av *Projektera och bygg för god avfallshantering* samt *Krav och anvisningar för avfallshanteringen i Norra Djurgårdsstaden*.

Man konstaterar att vatten-, spill- och dagvattenanslutning kommer att ske till nya projekterade allmänna VA-ledningar i Bobergsgatan, vilka kommer att utföras av Exploateringskontoret. Avledning av spillvatten med självfall tillåts ej för våningsplan belägna under omgivande marknivå, varför intern pumpstation kan komma att behövas. Sådan intern pumpstation bekostas ej av SVOA.

Lägsta vattentryck i förbindelsepunkt motsvarar nivån +50 m vilket vid normalt anordnande av installationen kan innebära att intern tryckstegring erfordras för tappställen över nivån +30 m. Sådan tryckstegring bekostas ej av SVOA. I övrigt ser SVOA ingen kapacitetsbrist i området.

SVOA har tagit del av dagvattenutredningen för Detaljplan Kolkajen (Sweco). Det behöver förtydligas om utredningen gäller detaljplan eller planområde och vilka gränser som gäller. Begreppen blandas och det är inte helt tydligt vad som gäller. Det finns en egen dagvattenstrategi för Kolkajen-Ropsten som utredningen följer. SVOA har även granskat utredningen utefter *Stockholm stads checklista för dagvattenutredningar* med avsteget att åtgärdsnivån inte gäller för utredningen.

Dagvattenutredningen behöver kompletteras enligt följande punkter:

- Eventuella förorenande verksamheter inom utredningsområdet bör presenteras i en figur.
- Fördröjningsvolym och vilka ytor detta medför bör presenteras utefter kravet att ett 2- årsregn ska omhändertas enligt dagvattenstrategin för Kolkajen-Ropsten.
- Enligt utredningen ska flöden för 10-årsregn utan klimatfaktor presenteras samt flöden för dimensionerande regn enligt Svenskt Vattens P110. Detta är i enlighet med Stockholm stads checklista för dagvattenutredningar, flöden för återkomsttider enligt P110 är inte fullständigt presenterade. Flöden i enlighet med P110 visar flöden för fylld ledning och för trycklinje i marknivå.
- Lidingövägen är sekundär väg för farligt gods vilket bör nämnas i utredningen. Eventuellt behov av katastrofskydd bör också diskuteras i utredningen.

- Översvämningsrisker bör i första hand utgå från stadens skyfallskartering. I dagvattenstrategin för Kolkajen finns en bilaga med framtida skyfallssituation. Dagvattenutredningen bör kompletteras med resultat från den modellen.
- En dagvattenplan innehållande rinnpipor, anläggningar för dagvattenhantering, markerat vilka ytor som avvattnas till respektive anläggning, dagvattenledningar, diken och öppna stråk mm bör upprättas. Utredningen bör säkerställa att plats reserveras för dagvattenåtgärder innan detaljplanen antas.
- Flöden för planerad situation inklusive LOD beräknas med att kvartersmarken får en avrinningskoefficient på 0,4. Ett förtydligande kring varför avrinningskoefficient är olika för framtida situation och framtida situation med LOD bör göras.
- Uppdelning av allmän platsmark och kvartersmark för både flöden och ansvarsfördelning för dagvattenåtgärderna bör göras.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Den dagvattenutredning som skickats med i granskningen är äldre och omfattar det tidigare planområdet, där även Kolkajen ingick. Efter granskning har utredningen uppdaterats och kompletterats med ett särskilt PM för Terrasskvarteren. På grund av topografin kommer dagvatten och skyfall ledas längs omgivande gator och park. Planhandlingarna utvecklas med information som förtydligar frågorna ovan.

Övrig teknisk information vidarebefordras till respektive byggaktör.

PostNord

PostNord framför ingen konkret erinran utan nämner generella riktlinjer för det fortsatta planeringsarbetet och framtida projektering.

PostNord har i uppdrag att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten vilket bland annat innebär att det är Postnord som ska godkänna placeringen och standarden på postmottagningsfunktionen. Post ska kunna delas ut miljövänligt, kostnadseffektivt, trafiksäkert och med hänsyn till arbetsmiljön för chaufförer och brevbärare. Vid nybyggnation av villor/radhus och verksamhetsområden placeras postlådan i en lådsamling vid infarten till området. I flerfamiljshus ska man ta emot sin post i en fastighetsbox på entréplan.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret tackar för informationen och vidarebefordrar den till respektive byggaktör.

Stadsbyggnadskontoret tackar för svaret.

Stockholm Parkering har tagit del av handlingarna och analyserar planen utifrån bolagets berörda anläggning Hjorthagsgaraget. Bolaget noterar i plankartan, i vilken Hjorthagsgaraget benämns som bergrumsgaraget, att enbart infart beskrivs från Bobergsgatan och att utfarten exkluderats ur planen. Hjorthagsgaraget kräver rimligtvis både in- och utfart. Bolaget noterar även att det i föreslagen plankarta beskrivs att det råder in- och utfartsförbud mot gata, detta behöver revideras vid in-/utfart från Hjorthagsgaraget. Stockholm Parkering vill förtydliga att ur bolagets perspektiv är ett förbud mot in/utfart i strid med detaljplanen för Hjorthagsgaraget, som är en angränsande detaljplan. I övrigt har bolaget inget att erinra.

Stadsbyggnadskontoret ser att det är otydligt kring var utfartsförbudet ska gälla och reviderar plankartan så att detta framgår tydligt. Illustrationstext på kartan kompletteras så att det framgår att det är både in- och utfart mot Bobergsgatan.

För undermarksanläggningar samt produktionsanläggningar inom berörd detaljplan lämnas ingen erinran. Man förtydligar endast att Stockholm Exergi skall delta i ledningssamordning inom området samt att framtida dimensionering av undercentraler följer deras anvisningar för lågtempererat nät.

Stadsbyggnadskontoret tackar för svar och vidarebefordrar synpunkterna till exploateringskontorets projektgrupp.

Trafikkontoret anser att det är ett värdefullt tillskott av bostäder och lokaler som knyter ihop Hjorthagen med de lägre partierna mot Kolkajen och bildar därför en mer sammanbyggd stadsstruktur i området. Man poängterar vikten av att parkdelen med gamla ekar upplevs som en bit av nationalstadsparkens karaktäristiska landskap och bildar en naturlig länk mellan husen upp mot Hjorthagsberget.

Vidare anser man att hörnavskärningen av hus 1 vid Hjorthagskopplet ska vara allmän plats i stället för kvartersmark. Detta för att staden ska ha rådighet över ytan och kunna säkerställa att tillräcklig sikt uppnås i korsningen och därmed en god trafiksäkerhet.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Plankartan revideras så att hörnavskärning hamnar på allmän plats enligt önskemål.

Trafikförvaltningen

Detaljplanen bedöms inte ha någon påverkan på infrastrukturutbyggnaden avseende planerad förlängning av Spårväg City till Ropsten och sammankopplingen med Lidingöbanan.

Man betonar vikten av att säkerställa god framkomlighet för busstrafiken, särskilt stomlinje 6, genom planområdet. Den planerade låga hastigheten i blandtrafik bör inte kombineras med för mycket fysiska aspekter såsom hastighetsdämpande hinder eller angöring och parkering som stör bussens framkomlighet.

Trafikförvaltningen ställer sig också frågande till om planerade angöringsytor och parkering på Bobergsgatan och Gasverksvägen är förenligt med god framkomlighet för stombusstrafiken. Särskilt mot bakgrund av den redan långa restid som skapats på grund av den låga hastigheten. Kommunen bör överväga att förlägga störande hinder till Gasverksvägen där det inte går buss i linjetrafik.

Man anser också att det saknas tillräckligt underlag gällande utformningen för Bobergsgatan för att kunna säkerställa bussens framkomlighet. För utformning av gator för busstrafik ska Region Stockholms *Riktlinje för utformning av infrastruktur med hänsyn till busstrafik* följas vad gäller bredder, lutningar, frizoner etc. Vidare dialog mellan Stockholms stad och Region Stockholm uppmanas.

I bullerutredningen förefaller det som att hastigheterna för tunnelbanan och Lidingöbanan har förväxlats. Buller från väg- och spårtrafik bör redovisas separat för att kunna avgöra var de störande ljudkällorna kommer från, särskilt avseende maximala ljudnivåer. Annars kan inte bestämmelserna i 26 kap 9 § i miljöbalken tillämpas.

Region Stockholm anser att planbeskrivningen ska kompletteras med en beskrivning av buller från spårunderhåll med anledning av närhet till Ropstens stationer för tunnelbanan och Lidingöbanan. Exempelvis kan nedanstående användas:

Stadsbyggnadskontoret tackar för förslaget på kompletterande texter avseende buller från spårtrafiken. Bullerutredningen kommer att kompletteras med separata uppgifter om bullernivåer från respektive trafikslag. Vi kan tillägga att dessa parametrar varit medräknade i de bullerberäkningar som gjorts, även om de inte redovisats separat.

Nedan inkomna synpunkter behandlar väsentligen samma frågor, Stadsbyggnadskontoret har därför sammanställt ett längre, gemensamt svar på dessa yttranden. Yttrandena redovisas i korthet och det samlade svaret ges i efterföljande text.

Sakägare enligt fastighetsförteckningen

Boende 1

Som gammal Hjorthagsbo sedan 30 år vill sakägaren protestera mot detaljplanen i stort. Argument som förs fram är att Hjorthagsparken riskerar slitas ut, att befintligt djurliv kommer påverkas negativt, föreslagna volymer harmoniserar inte som utlovat med kontexten, viktiga vyer riskerar blockeras till följd att livskvaliteten blir lidande likaså fastighetsvärderingar i befintliga bestånd.

Avslutningsvis görs bedömningen att förslaget verkar överexploaterat och för trångt där mycket tillkommande trafik kommer skapa svårhanterat buller.

Boende 2

Sakägaren vill betona hur positivt det är att kvarvarande delen av Norra Djurgårdsstaden byggs färdig och att området kring T-banan bebyggs. Dock framställer densamma oro för planerade våningsantal och anser dessa vara för höga då bebyggelsen i Hjorthagen skymms mot sjösidan. Man efterfrågar bebyggelse mer i "samklang" med befintlig kontext och uttrycker frustration över att den planerade bebyggelsen kommer bli högre än höjden på träden i nationalparken. Detta var en ren begränsande referens i Norra Djurgårdsstaden menar sakägaren.

Vidare frågar man om det kan bli aktuellt för ekonomisk kompensation för uteblivna utblickar och efterföljande värdeminskning. Man efterfrågar också en bättre kommunicerad konsekvensanalys av de nya volymerna i modell och bild. Gärna utställt i Tekniska nämndens lokaler, likt övriga stora utvecklingsprojekt såsom Telefonplan och Sibeliusgården.

Styrelsen och boende i BRF Diana, Dianavägen 22-28
BRF Diana konstaterar i en historisk kontextanalys att Norra Djurgårdsstaden i nära anslutning till Nationalparken Staden och Norra Djurgården är ett unikt område med begränsad bebyggelse som är noga anpassad till stadsparkens natur och topografi. Man nämner glasklockorna som viktiga symboler och ett historiskt viktigt djurliv. Man efterfrågar en bättre balans mellan natur och kulturhistoriskt industrilandskap med sina tidstypiska arbetarbostäder och gatunamn i Hjorthagen.

Boende 10

Sakägaren anser att det ej bör byggas högre än två våningar under Dianavägens nivå. Man önskar fotomontage från Dianavägen där de nya husen framgår liksom en sektion från Värtan i nordost till Dianavägen i sydväst, där de föreslagna byggnadernas höjd i förhållande till Dianavägen tydligt framgår. Gångstigen i parken mellan de nya husen borde ha en planerad fortsättning upp till promenadvägen i Hjorthagen så att de nya husen blir mer lättillgängliga när man rör sig till fots mellan Hjorthagen och det nya området. Man efterfrågar också möte för information och diskussion med kommunen där boende i Hjorthagen kan få delta.

Boende 11

Sakägare uttrycker oro för att utsikten över Värtan (innerskärgård) och parker i omgivningen riskerar försvinna som en följd av ”för höga och förtätade huskroppar.” Sektioner och modell efterfrågas för att kunna bedöma hur höjrelationen mellan Terrasshusen och Dianavägen ser ut. I övrigt instämmer sakägaren i stort med Boende 10.s synpunkter.

Styrelse BRF Långkorven

Man yrkar på att Terrasshusen sänks till max nio våningar i höjd. Detta för att inte uppfattas som en lodrät vägg framför Hjorthagshöjden och därigenom också skymma det grönområde som finns bakom de tilltänkta Terrasshusen. För boende i Hjorthagen uppe på höjden kommer fastigheter med en höjd av 10-12 våningar att skymma och försvåra kontakten mot Värtans vatten.

Övriga**Djurgården-Lilla Värtans miljöskyddsförening**

Djurgården-Lilla Värtans Miljöskyddsförening (DLV) hänvisar till sitt tidigare samrådssvar men vill tillägga följande:

Om föreslagna byggnadshöjder står fast kräver DLV att vissa viktiga siktlinjer och historiska samband måste finnas obrutna mellan bland annat Oxberget och Fisksjöäng vidare mot Hjorthagsberget. Det är utsikt från röse från bronsåldern på +25 m ö h liksom från Husarviksstranden längs med Kollossningskajen samt från östra delen av Fisksjöäng mot Hjorthagskyrkan. Man betonar att det framgår i Riksintressebeskrivningen för Stockholms innerstad med Djurgården att kyrktornen ska synas över stadssiluetten i staden. Tekniska verksamheter kan få höja sig över horisonten men ej i strid mot lag om Nationalstadsparkens, NSP, förarbete.

Man menar att i de skisser DLV tagit del av, blockeras dessa vyer i liggande förslag och den historiskt viktiga Hjorthagskyrkan syns inte längre från Lidingö. Andra viktiga samband bör även vy mot Kaknästornet läggas liksom över Lilla Värtan. Detta är viktigt för att markera hamnområdets längd från Lidingöbron till Lidingöbro. På båda ställen fanns pontonbroars landfäste. Vidare har Vy från Örnklipporna på Hjorthagsberget stor vikt mot NSP och Lilla Värtan samt för spridningsvägen.

Man hänvisar också till planerna att fylla ut Lilla Värtan ca 150 m från blåklassade kajen. DLV vill därför att 100 m buffertzona vid NSP införs. Mindre förorenade sediment bör planteras med ålgräs efter att förorenade "hot spots" frysmuddrats för att därefter lagras lera på stället. Så bör även göras inom NSP norrut och området blir då "aquatisk NSP".

Visserligen konstaterar DLV att Stadens vattenrum kantas av kajer och stränder och att ny bebyggelse kan bli ett värdefullt tillskott även i sådana känsliga lägen, förutsatt att den utformas med hög arkitektonisk kvalitet, med hänsyn till platsens identitet, omgivande byggnader, landmärken och till dess påverkan på stadsbilden. Man citerar stycken ur *Riksintressebeskrivningen för Stockholms innerstad med Djurgården* och fastslår att "staden vuxit fram kring ett antal vattenrum där de historiska årsringarna fortfarande är tydligt avläsbara". Detta hävdas gå förlorat varpå DLV måste avvisa detaljplaneförslaget i sin helhet.

Avslutningsvis vill man också poängtera att befintligt skyddsrum i Hjorthagsberget ej planeras utökas i kapacitet varvid dagens 320 platser fortsatt ska betjäna 8000 invånare i Norra Djurgårdsstadens (NDS) del av hjorthagen. Detta anses undermåligt och under utbyggnadstiden kommer utnyttjande i praktiken vara svår dessutom. Mot bakgrund av rådande krig i Ukraina anser DLV att nya skyddsrumspplatser måste byggas som komplement i Terrasskvarteren. Behovet baseras också på DLVs analys av säkerhetsläget i omvärlden, Stockholm Exergis nybyggda biokraftverk som viktigt krigsmål samt planerad utbyggnad av bostäder.

Hyresgästföreningen Östermalm

Sakägare ställer sig i sak positiv till att det byggs nya bostäder i Stockholm men uttrycker oro för eventuella miljögifter i marken som ansamlats över lång tid och därav lämpligheten för nya bostäder och arbetsplatser.

Vidare efterfrågar man ett bättre redovisat barnperspektiv i avseende trafikbuller, vind och miljögiftaspekter i mark. Hyresgästföreningen Östermalm menar att boende i planområdet bör erhålla en dokumenterad försäkran som visar att miljön är sanerad och inte hotar människors hälsa över tid. En tillsynsmyndighet bör också följa upp med regelbundna kontroller av saneringsstatus.

Värtans socialdemokratiska förening
Värtans socialdemokratiska förening (VSF) inleder med att det är fantastiskt att Gasverkstomten fylls med nya klimatsmarta bostadshus men upplever en stor diskrepans mellan liggande förslag och programförklaringen när husen presenterades i S-DP 2013-01629 som beskrev hur ”Minnesmärken såväl i landskapet som i byggnader ska bevaras och att Värtan, Hjorthagsberget och Nationalstadsparken nämns som sådana begrepp och linjer som ska finnas kvar i området”. I stället suddas nu relationen ut mellan Bobergsgatan och Gasverksvägen samt mellan Gasverksvägen och bebyggelsen i gamla Hjorthagen anser man.

Vidare efterfrågar man bättre koppling för Hjorthagsborna i form av möjlighet till hiss eller annat som skulle underlätta utnyttjandet av det kommersiella utbudet i de nya husen.

Enda lösningen är enligt VSF att höjden på Terrasshusen sänks så att berget, höjdskillnaden och Värtans vatten fortsätta synas från Lidingö och Värtans vatten.

Samfundet S:t Erik

Samfundet S:t Erik har sedan samrådsyttrande över Kolkajen 2016-06-20 påpekat att föreslagna punkthus varit allt för höga och dominerande och konstaterar att punkthusen blivit ännu högre i liggande förslag med 1-2 våningar. Man hänvisar till stadsbyggnadskontorets ursprungliga ”jämförelsealternativ” från 2009 (Fördjupning av MKB Kolkajen, maj 2016, s. 15) där det i det nu aktuella planområdet föreslogs en till Hjorthagsberget och Gasverket väl anpassad bebyggelse, med hushöjder på fyra våningar. Vidare anser man att de stora punkthusen är volymmässigt respektlösa även mot det intilliggande världsunika Gasverksområdet, vars internationella betydelse betonas i tidigare utredningar. Gasverkets byggnader riskerar helt skymmas i stadsbilden.

Man uttrycker också oro för att planerade volymer i etapperna Kolkajen och Ropsten riskerar bli ännu tätare och högre planerade och helt ändra landskapsbilden och skymma Hjorthagsberget, sett

Samfundet S:t Erik avstyrker bestämt detaljplanen för Terrasskvarteren och hemställer att en områdesplan för hela området redovisas (inklusive en bebyggelsemodell) innan någon ytterligare detaljplan presenteras och innan detaljplanen för Gasverket Östra antas.

I yttrandet uppmanas till att förslaget förverkligas omgående mot bakgrund av den stora bostadsbristen i Stockholm och ser gärna att förslaget ökas i höjd till 20 våningar när man ändå bygger.

I yttrandet önskas förtydligande kring samrådsprocessen och man ställer sig frågande till att förlägga densamma i december och maj/juni när det stora flertalet är på semester och därmed har svårt att närvara och involveras. Vidare tar man upp naturvärden som går förlorade och tidigare utlovade spridningsvägar över Lidingövägen som uteblivit. Gröna samband mellan järnvägen och gasklockorna behöver också förbättras.

Vidare ser man en risk i att utlovad koppling mellan Hjorthagen och miljön nedanför blir undermålig då kopplingsvägar eller hissar inte tydligt framgår. Man nämner befintlig infrastruktur som rullband och hiss som ofta är ur funktion för de boende uppe på höjden. Man anser också att gångvägen längs idrottsplatsen är för trång redan idag och Bäcklingbackens brant redovisas inte tillräckligt ”slingrig” för att anses tillgänglig. Avslutningsvis efterfrågas, enligt yttrandet, utlovade gemensamhetslokaler för de boende i området.

I yttrandet beskrivs planförslaget ”artfrämmande” för platsen som idag domineras av trevånings bostadshus och ställer en öppen fråga kring kvalitén i de nya bostadsgårdarna i relation till befintliga. Vidare följer en generell analys av Hjorthagen där man konstaterar att många samhällsfunktioner såsom vårdcentral, apoteksfilial, bibliotek, postkontor, medborgarhus, förskola, låg- och mellanstadieskola samt ungdomsgård försvunnit i närtid.

Föreslagna volymer om 12 våningar riskerar bli en ”ringmur” kring Hjorthagsberget, vilket framgår i vyn från nya Lidingöbron. Vidare uttrycker man oro för bristen på adekvata skyddsrum i området och ställer sig frågande till hur 8000 personer ska betjänas av ett skyddsrum avsett för 320 personer.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Nedan ges gemensamt svar på återkommande synpunkter i yttranden under rubrik "Sakägare enligt sakägarförteckning" och "Övriga".

Utformning, höjder

Stadsbyggnadskontoret har prövat förslaget till ny bebyggelse utifrån en helhetsverkan med beaktande av befintliga miljöer, intressen på platsen och annan kommande bebyggelse i stadsutvecklingsområdet.

Efter samrådet har bebyggelsens geometri förändrats och studerats som en helhet avseende höjd, form, taksilhuett, kulörer och material. Byggnadskropparna har blivit smalare och högre volymer med en enklare geometri och en ljusare palett.

Granskningshandlingen innehåller ungefär samma antal bostäder som samrådsförslaget. Det har alltså inte varit fokus på att utöka volymen, utan att bearbeta för bästa möjliga helhetsverkan.

I planarbetet har silhuetterns påverkan på landskapsbilden studerats genom volymstudier, fotomontage på avstånd och längdsektioner från befintliga Hjorthagen och ned mot Bobergsgatan.

Stadsbyggnadskontoret anser att det bearbetade förslaget har gett stora kvaliteter till den kommande stadsbilden genom denna bearbetning och att Hjorthagsbergets silhuett med sin bebyggelse och trädvolym har beaktats.

Påverkan på siktlinjer och riksintressets värdebärande strukturer är en viktig fråga. Stadsbyggnadskontoret ser dock inte att detaljplanen för Terrasskvarteren påverkar de vyer som nämns i ett av yttrandena. Kommande planer för området vid Ropsten och Kolkajen har större påverkan och dessa områden redovisas i planbeskrivningen med avvikande kulörer. Redovisningen är skissartad i dessa delar och bebyggelsen kommer att studeras noggrant i kommande planarbete. Vi ser därför framför oss att fortsatt dialog tas i de planer som det berör.

Kopplingar mellan Hjorthagen och gasverksområdet

Planområdet för Terrasskvarteren är relativt litet, men innefattar en park med trappa som sammanbinder de olika nivåerna i området. Övriga trappor, ramper och hissar som planeras för detta syfte

Artinventering i närområdet efterfrågas i något yttrande och arbetet med detta pågår inom ramen för stadsutvecklingsprojektet. Denna är ännu ej helt komplett beroende på att olika arter behöver inventeras vid olika säsonger.

Foto från platsen mars 2023, Stadsbyggnadskontoret

Skyddsrum

Projektgruppen har fört dialog med ansvariga inom staden och behov av skyddsrum i denna detaljplan har inte bedömts aktuellt. Denna och kommande planer i närområdet medger dock att det anläggs skyddsrum inom de bestämmelser som finns i detaljplanerna.

Miljö, hälsa och komfort

Förtydligande önskas om påverkan av vind, buller, risker och miljögifter.

Någon påtalar olägenhet med ökande trafik och därmed buller. Trafik- och bullersituationen är utmanande i området, framför allt på grund av befintligt buller från Lidingöbron och tunnelbanestationen. Frågorna har hanterats i planeringsarbetet så att gällande krav kan klaras.

Efter slutförda markreningsåtgärder i området bedöms marken vara lämplig för planerat ändamål.

Stefan Modig
stadsplanerare